

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 20-martdagi «2024-yilda qo'shimcha o'tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy-texnik tadbirlar to'g'risida»gi 76-son buyrug'ining 2-ilovasiga asosan Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish institutida (Agrobiologiya fakulteti «O'simliklar himoyasi va qishloq xo'jaligi mahsulotlari karantini» kafedrasidan) «O'simliklarni zararli organizmlardan himoya qilishning uyg'unlashgan kurash tizimiga innovatsion yondashuvlar» respublika ilmiy-texnik konferensiyasi o'tkazildi. Mazkur tadbirda institut olimlari, doktorantlar, magistrantlar, talabalar ishtirok etishdi va anjumanga taqdim etilgan ilmiy tadqiqotlaru materiallarga e'tibor qaratishdi.

TADDIQOTLAR — TARAQQIYOT KAFOLATI

Sir emaski, bugungi kunda Respublikamiz bo'yicha o'simliklarni zararli organizmlardan uyg'unlashgan himoya qilish tizimida mavjud muammolarning yechimini topishga ilmiy-innovatsion yondashuvlar va ilg'or zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'ta muhim hisoblanadi. Anjumanning maqsadi sohaning nu-fuzli oliygochlari, tashkilotlari, agroklastlar, dehqon va fermer xo'jaliklari bilan "Ilm-fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi" doirasida o'zaro ilmiy-amaliy hamkorlikni rivojlantirish, profes-sor-o'qituvchilar va tadqiqotchilarning ilm-fanda erishgan yangi innovatsion yutuqlarini targ'ibot qilish, o'zaro fikr almashish, yosh olim, magistrant, doktorant va mutaxassislarning ilmiy-tadqiqot ishlarining sifati va samaradorligini oshirish hamda ularni umumlashtirishdir.

Mazkur tadbirda institut olimlari, soha tashkilotlarining rahbar va mutaxassislari, doktorantlar, magistrantlar, talabalar faol ishtirok etishdi va anjumanga taqdim etilgan ilmiy tadqiqotlarning materiallariga qiziqish bilan e'tibor qaratishdi.

Konferensiyaning yalpi y'ig'ilishini institut rektori, i.f.d., profes-sor Abdug'affor Jurayev kirish so'zi bilan ochib berdi. Bu yalpi yig'ilishda jami bo'lib 10 ta ma'ruzalar tinglandi. O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti direktori, q.x.f.d., professor Azimjon Anorbayevning "O'simliklarni uyg'unlashgan kurash tizimini qo'llashning istiqbollari", Ozarbayjon Respublikasi o'simliklarni himoya qilish va texnik ekinlar ilmiy-tadqiqot insitututi direktori, q.x.f.d., professor Ibragim Djafarovning "Современное состояние защиты растений в Азербайджанской Республике", O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti Surxondaryo mintaqaviy filiali direktori, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi, katta ilmiy xodim Navro'z Sattorovning "Voha sharoitida qishloq

xo'jaligi ekinlarining zararli organizmlari bo'yicha mavjud muam-molar va ularning ilmiy yechimlari", Termiz Agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti O'simliklar himoyasi va qishloq xo'jaligi mahsulotlari karantini kafedrasida professori v.b, qishloq xo'jaligi fanlari doktori Arslonbek Xaytmuratovning "O'simliklarni uyg'unlashgan himoya qilishda biologik usulning muammo va yechimlari", O'simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti katta ilmiy xodimi Nafosat Qurbonovanning "Ilmiy-tadqiqotlardan amaliyotgacha: Zararkunandalarga qarshi entomopatogen nematodalar yordamida kurashishning istiqbollari", Surxondaryo viloyati Chigirtka va tut parvonasiga qarshi kurash xizmati bosh-lig'i Davron Tangirovning "Surxondaryo viloyati sharoitida zararli chigirtkalarga qarshi kurash chora-tadbirlari" 20 dan oshiq ma'ru-zalar tinglanib, sho'balar y'ig'ilishida 4 ta yo'nalishlar bo'yicha 80 dan ortiq maqolalar qabul qilindi. Qabul qilingan maqolalar "Agro kimyo himoya va o'simliklar karantini" ilmiy-amaliy jurnalida Maxsus son sifatida chop ettiriladigan bo'ldi.

Notiqlar o'z chiqishlarida oziq-ovqat xavfsizligi va qishloq xo'jaligi ekinlaridan yuqori sifatli ekologik toza mahsulotlar yetish-tirishda o'simliklarni zararli organizmlardan uyg'unlashgan himoya qilish tizimining samaradorligini oshirish va bu yo'nalishda inno-vatsion yondashuvlar, innovatsion ishlanma va texnologiyalarni keng qo'llash lozimligini ta'kidlashdi.

Anjuman yakunida mutasaddi rahbarlar, olimlar, soha tashkilot-lari va ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlikda "Ilm-fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi" doirasida o'simliklarni zararli organizmlardan uyg'unlashgan himoya qilish tizimiga zamo-naviy innovatsion ishlanmalarni joriy qilish va bu yo'nalishdagi ilmiy-amaliy yutuqlarni agrar sohadagi oliy ta'lim muassasalarida mutaxassislik fanlarini interaktiv usullarda o'qitish jarayoniga tadbir etishni yanada kengaytirishga kelishib olindi.

1-SHO'BA

OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA QISHLOQ XO'JALIGI EKLARIDAN YUQORI SIFATLI, EKOLOGIK TOZA MAHSULOTLAR YETISHTIRISHDA O'SIMLIK LARNI ZARARLI ORGANIZMLARDAN UYG'UNLASHGAN HIMOYA QILISH TIZIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

O'SIMLIK LARNING ZARARLI ORGANIZMLARIGA QARSHI UYG'UNLASHGAN KURASH TIZIMIGA INNOVATSION YONDASHUVLAR - ZAMONAVIY DAVR TAQOZOSIDIR

Qo'chqorov Astonaqul Musurmonqulovich,

Termiz agroteknologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti

"O'simliklar himoyasi va qishloq xo'jaligi mahsulotlari karantini" kafedrasini mudiri,
biologiya fanlari nomzodi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'simliklarni himoya qilish sohasidagi dolzarb masalalar va ularning amaliy yechimi sifatida zararli organizmlarga qarshi uyg'unlashgan kurash tizimiga innovatsion yondashuvlarni tadbir etishni zamonaviy davr taqozo etayotganligi va bu yo'nalishda mamlakatimizda amalga oshirilgan ishlar, xususan oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning bosh omili ekologik bezarar biologik kurashning istiqbollari haqida ma'lumotlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: zararli organizmlar, o'simliklarni himoya qilish, uyg'unlashgan kurash tizimi, innovatsion yondashuvlar, oziq-ovqat xavfsizligi, biologik kurash.

Аннотация. В данной статье отражены сведения о проблемных вопросах в деле защиты растений и их практическое решение в качестве инновационного подхода для внедрения в систему интегрированной борьбы требование современного этапа и в этой области осуществлены работы, в частности с целью обеспечения продовольственной безопасности перспективным экологически безвредным фактором считается биологическая борьба.

Ключевые слова: вредные организмы, защита растений, интегрированная система борьбы, инновационный подход, продовольственная безопасность, биологическая борьба.

Abstract. In this article, the current issues in the field of plant protection and their practical solutions, the modern era calls for the application of innovative approaches to the harmonized fight system against harmful organisms, and the work carried out in this direction in our country, in particular, the main factor of ensuring food safety, information about the prospects of environmentally friendly biological fight is covered.

Keywords: harmful organisms, plant protection, harmonized fight system, innovative approaches, food safety, biological fight.

Kirish. Ma'lumki, qishloq xo'jalik ekinlaridan yuqori sifatli mo'l hosil olish va yetishtirilgan hosilni to'liq saqlab qolishdagi asosiy omillardan biri zararkunandalar, kasalliklar va begona o'tlardan o'z vaqtida samarali himoya qilishdir.

Insoniyat birgina zararli organizmlar tufayli har yili 203,7 mln. tonna – don, 228,4 mln. tonna – qand lavlagi, 23,8 mln. tonna – kartoshka, 23,4 mln. tonna – sabzavot, 11,3 mln. tonna – meva hosilini kam olar ekan.

BMT qoshidagi FAO tashkilotining rasmiy ma'lumotlariga qaraganda jahonda har yili qishloq xo'jalik ekinlari hosilining 30 % dan ortig'i zararkunandalar, kasalliklar va begona o'tlar zararidan nobud bo'ladi. Rivojlangan davlatlarda bunday nobudgarchiliklar 20-25% ni tashkil etsa, kam rivojlangan davlatlarda 40, hatto 50 % gacha yetadi.

Professor Rossning (2011) ma'lumotiga ko'ra AQShda hasharotlarning qishloq xo'jalik mahsulotlariga hamda o'rmonlarga yetkazgan zarari va boshqa zararlarni qo'shib hisoblaganda har yili 25-30 milliard dollarni tashkil etar ekan.

Mamlakatimizda o'simliklarni himoya qilish sohasini tizimli tartibga solish va uni zamonaviy asosda shakllantirish maqsadida

Oliy Majlis tomonidan 2000-yil 31-avgust kuni "Qishloq xo'jaligi o'simliklarini zararkunandalar, kasalliklar va begona o'tlardan himoya qilish to'g'risida"gi qonun qabul qilindi. Bu qonundan maqsad qishloq xo'jaligida o'simliklarning zararli organizmlariga qarshi kurashda ekologiya va atrof-muxit uchun xavfli bo'lgan kimyoviy kurash usulini bosqichma-bosqich cheklash, uyg'unlashgan chora-tadbirlar tizimini keng miqyosda joriy etish, bunda asosan istiqbolli deb e'tirof etilgan biologik usulning samaradorligini ta'minlashdan iborat. Bu sohada O'zbekistonda sezilarli ishlar amalga oshirildi.

Muhtaram Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning tashabbuslari bilan qabul qilingan 2017 — 2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining "3.3.- Qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va jadal rivojlantirish bandida" kasallik va zararkunandalarga qarshi chidamli mahalliy yer-iqlim va ekologik sharoitlarga moslashgan qishloq xo'jaligi ekinlarining yangi seleksiya navlarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlarini kengaytirish masalasi ko'zda tutilgan edi.